

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Aduș economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Ideia tovărășiilor cucereste...

Zilele aceste s'a vestit lumii românești că la Blaj, în urma stăruințelor neobosite a multor aleși, în frunte cu vrednicul Dr. Iuliu Maniu, scos din parlament cu apucăturile neomenite dela Vinț, — s'a alcătuit o tovărășie de mare însemnătate pentru rânduirea muncii noastre economice. Noua tovărășie să chiamă „Plugarul” și și-a scris pe falnicul ei steag următoarele ținte:

1) să producă, să cumpere, să vîndă și să mijlocească: altoi de vițe și de pomi, sămințe, tot felul de bucate, mașini și multe lemne de foc și de zidit;

2) să înființeze tot felul de tovărășii, fabrici, magazine, lăptării, ateliere pentru industria de casă;

3) să arendeze și parțeleze moșii, să învețe poporul cu folosirea mașinilor agricole și să ajute industria și comerțul românesc.

4) să țină cursuri și prelegeri economice, să înființeze școli economice și să tipărească o foaie economică și cărțile cu învățături din țărîmul economiei: agricolă, industrială, comercială și financiară.

Aceste ținte, la olaltă și în parte, tind la rânduirea cuminte și folositoare a muncii și a capitalului nostru, ca să ajungem cu atît mai repede la întărire materială, la bogăție și prin asta la desăvîrșirea și afirmarea vieții noastre ca popor și ca cetățeni.

În fața steagului ridicat de vrednicul Dr. Iuliu Maniu și tot atît de vrednicii săi soți, — ne închinăm cu cinste, și cu dragoste frățiască îi petrecem în lupta de muncă și de capital, pe care vor s'o ducă la bun sfîrșit sub pavăza mîndrului steag al „Plugarului”.

Știm, mai ales noi ce ne găsim în această luptă de ani de zile, că țintele dorite să vor ajunge numai cu greu și după

mulți ani de bărbătească și îndărătnică muncă!

Știm, că ori-cît ar fi de mare sprijinul ce-l va da poporul acestui nou așezămînt economic — deodată și dela început nici măcar începe nu să va putea munca pentru ajungerea tuturor țintelor propuse, și socotite ca mijloace pentru una și singur mîntuitoarea țintă mare, care ne unește pe toți: organizarea economică a poporului nostru.

Și cu toate acestea e departe de noi gîndul să ne facem nedumeriri pentru îngrămădirea atîtor ținte în o singură pornire.

Cine a știut să îngrămădească atîtea ținte, credem că va ști tot atît de bine să rînduiască cu minte și intruparea treptată a muncii trebuincioase.

Că aceasta le va fi grija de căpetenie, — o nădăjduim și o credem fără șovăire. Și atunci bunele roade pe urma lucrării tovărășiei „Plugarul” nu vor întârzia să se arete cu mîndrenie — ceea-ce noi le dorim din tot sufletul și din toată inima noastră frățiască, ce bate încălzită tot de aceleași ideale.

Fraților! Înșiruiți-vă cit de mulți sub steagul „Plugarului” dela Blaj. Inscribeți-vă membrii. O acție (quotă) costă numai 10 coroane și să poate plăti în 8 luni — în 4 rate. Taxa de fondare după o parte fundamentală (quotă, acție) este numai de 60 fileri. Pentru toate deslușirile să se scrie la Blaj la adresa: „Plugarul, însoțire economică-comercială în Blaj (Bălázsfalva).

*

Față de cetitorii noștri și față de cei ce ne urmăresc cu drag și modesta noastră muncă ce o durăm de ani de zile pe țărîmul economic și mai ales pentru tovărășiile sătești, — ne găsim datori să folosim și acest prilej și să dăm următoarele informații:

În cei din urmă doi ani, poporul nostru a avut norocul să fie deșteptat și îndemnat pentru întovărășire de mulți fruntași și din multe părți.

De cele mai multe ori însă, aceste îndemnuri s'au mărginit numai la vorbe însuflețitoare, la

cuvinte frumoase și aprinzătoare de dorul întovărășirii.

Mai mult deocamdată nu să putea face, pe de o parte că apostostolii înșiși nu au avut prilej să pătrundă noua învățătură, iar pe de altă parte munca înfăptuirii de tovărășii la noi Români din țara aceasta, e lăsată numai în grija propriilor puteri, pe care acum trebuie să le descoperim ori să le formăm.

Noi cei grupați în jurul „Tovărășiei” cei dintii care am dus steagul cooperăției peste toate ținuturile locuite de români în țara aceasta, — o spunem asta ca adevăr, nu ca laudă: în anii din urmă am fost cuprinși de dorul unei înfăptuirii. Și cu muncă îndărătnică ne-a reușit să dăm poporului nostru cea dintîi tovărășie românească ce lucră în țara întreagă prin propriile sale puteri: *tovărășia pentru asigurarea vitelor*.

Această tovărășie pusă odată în lucrare, — precum o vedeți și o simțiți, — în scurtă vreme dat ne va fi să putem rupe din munca noastră o și mai mare parte și pentru celelalte tovărășii sătești, prin cari credem că să poate întări și rîndui bunăstarea neamului nostru.

În munca aceasta reîncepută găsim cu bucurie și alți tovarreși de lucru — cari mai tari, cari mai slabi, dar, credem, toți cu suflet curat și cu ținte altruiste și românești.

Dela Sibiu vedem pornite de-odată trei grupări, care par a să întrecă în îndemnurile pentru tovărășii. Pe de-o parte „Asociațiunea” prin despărțămintele ei, pe de altă parte însoțirea băncilor românești „Solidaritatea” prin foaia oficială „Revista Economică” și prin „Albina”, și alătura cu ele „Reuniunea română de agricultură” din comitatul Sibiului, care are prin sate peste 20 tovărășii, muncește acum pentru alcătuirea unei Centrale pentru însoțirile Raiffeisen.

O altă grupare e pornită din Cluj prin conducătorii băncii

„Economul” și în legătură cu despartămîntul „Asociațiunii”.

Acum mai nou, după-cum vestim aici, dela Blaj pornește mișcarea prin „Plugarul” pentru îmbrățișarea tovărășiilor.

Pe lîngă acestea mai sunt porniri pentru tovărășii de grupuri mai mici și de singuratici însuflețiți în părțile Bistriței, pe lîngă Brașov și Făgăraș și în Sălăgiu și Bihor.

Ca prin farmec s'au pornit aceste acțiuni și azi ideia tovărășiilor străbate ca o săgeată mîntuitoare în întreg cuprinsul poporului nostru.

Că această mișcare pornită din atîtea părți, va aduce roade, e mai pe sus de ori-ce îndoială.

De bună seamă aceste roade vor fi cu atît mai prețioase, cu cît înaintemergătorii să vor ști pătrunde mai mult și mai adînc de altruismul mișcării cooperative.

Noi, care ne găsim în drept să ne continuăm modesta muncă, ne facem o datorie să îndemnăm pe toți cei buni ai neamului, să spriginească toate aceste mișcări, care în urma urmelor, deși să deosebesc în mijloace de acțiune, — credem și ne place să ni-să lase convingerea, că țintesc spre același scop: organizarea economică a neamului nostru.

În aceeași vreme însă, credem că e bine să sfătuiim frățește asupra feluritelor mișcări, pentru-ca la vremea sa, să putem și noi, cei cu grupările, să ajungem la o întovărășire, cel puțin de idei, ca și prin asta să dăm o mărturie vie, că suntem pe deplin pătrunși de altruismul, pe care trebuie să se zidească clădirea muncii și nizuințelor întovărășite.

Nădăjduim în bine și ne simlim să urmăim munca începută, în frățiască înțelegere. Poporul să înțeleagă și să-și dea sprijinul la înfăptuirea măreață a și mai măreței idei de întovărășire.

Vasile C. Osvadă.

DE LA „Reuniunea propriet. de vite, din Orăștie — Szászváros“.

— Impărtașiri oficiale pentru toți membrii cu vite asigurate. —

După-cum am vestit și în numărul trecut al „Tovărășiei“ — Direcțiunea centrală a Reuniunii noastre, a împărțit acoperirea pagubelor — în două grupe și de-aici înainte pagubele ce să întâmplă vor fi acoperite după cele două grupe. Când să întâmplă pagubă în una din grupe plătesc numai membrii acelei grupe, ceilalți nu plătesc decât pagubele întâmplăte în grupa lor.

Pentru informația cât mai temeinică a membrilor astfel împărțiți pe două grupe — tipărim aici de nou numele comunelor, împărțite după grupe.

De grupa I.-Centrală să țin membrii locuitori în următoarele comune:

Abucea	Margina
Băcia	Mărtinești
Băcăinți	Mătesdi
Bacamezău	Nădăștia-de-jos
Balomir	Ohaba-de-sub-peatră
Batiz	Orăștia
Bărești	Orăștioara de sus
Beiuș	Petreni
Beriu	Pricaz
Bințița	Racovița, (îngă Buziaș)
Birtin	Renget
Bobalna	Rișca
Bozeș	Romos
Brăznic	Romoșel
Bretea-Murășană	Ruși, (l. Hațeg)
Bujtur	Săcel (l. Hațeg)
Căpâlnaș	Sălașul de sus și de jos
Caransebeș	Sântămăria-de-peatră
Cărăstău	Sibișel
Căstău	Șibot
Ciopeia	Șilha
Cugir	Silvașul-de-jos
Cuied	Spini
Dincul-mare	Strei-Plopi
Dincul-mic	Subcetate (îngă Hațeg)
Dobra și jurul	Tămășasa
Dogneția	Teiu
Făget	Tela
Furcșoara	Teliucul-de-jos
Geoagiu (toate trei)	Temerești
Gurasada	Țerova
Hărău	Țurdaș
Hațeg	Turmaș
Homorod (2)	Vaidei
Hunedoara	Valea-boului
Ictar	Valea-lupului
Ilia-Murășană	Valea-mare
Lăsău	Vinerea
Lipova	
Lunca	
Măderat	
Măgura	
Mănerău	

De grupa a II.-A. să țin membrii locuitori în următoarele comune:

Alba-Iulia	Miercurea
Almașul-mare (comit. Cluj)	Mihăițul
Bachnea	Murăș-Coppand
Beldiu	Oarda-de-jos
Benic	Pătălca
Bistrița și comunele din jur	Pătrângeni
Bologa	Racovița
Bucerdea-vinósă	Răhău
Cârna	Sebeșul-de-jos
Cioara	Sebeșul-mare (comit. Cluj)
Comana	Sebeșul-săsesc
Cuciulata	Seușa
Cutul	Sibișeni
Drauț	Stupini
Galda-de-jos	Tămpăhaza
Gârbova-de-jos	Tăuțiu
Găureni, per Meșesd	Tecărău
Gichiși	Teiuș
Lăscud	Topârcea
Măgina	Uioara-de-sus
Mesentea	Vestemul
Meșes	Vințul-de-jos
	Viscri p. Köhalm
	Vurpăr

Toți membrii Reuniunii intrați dela începutul activității, în conglăsuire cu provocările făcute, trebuie să aibă plătite 18 cazuri de pagubă și cazul întâiu.

Cine nu a plătit până acum, să plătească numai decît, căci altcum, dacă i-s'ar întâmpla vre o pagubă, Reuniunea nu plătește despăgubiri dela 1 Octomvrie, decît numai membrilor, cari au plătit toate cazurile.

Membrii cu cazuri anunțate în foaie, dar neplătite de ei, nu vor primi despăgubire sub nici o condiție.

Membrii intrați mai tîrziu plătesc numai cazurile întâmplăte dela intrarea lor încoaci.

Pentru lămurire spunem și aici următoarele:

Membrii intrați dela început, până la 8 Maiu st. n. 1910, au de plată 18 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 19 Maiu n. 1910, au de plată 17 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 9 Iunie ni 1910, au de plată 14 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 14 Iulie n. 1910, au de plată 10 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 4 August n. 1910, au de plată 8 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 25 August n. 1910 au de plată 4 cazuri — și cazul întâiu.

Membrii intrați după 22 Septemvre n. 1910 n'au de plată decît cazurile anunțate în numărul de azi al „Tovărășiei“ pe care au să le plătească toți membrii Reuniunii, după grupe — în afară de cazurile înșirate mai sus.

Aceste plăți să fie bine ținute în seamă de membrii, dar mai ales de comitete, care s'au îndatorat să împlinescă rînduile dela centru, căci altcum pot fi făcuți răspunzători și materialicește.

Prin aceasta să rînduiesc următoarele încasări pe care rugăm să le trimiteți — comitete și singuratici — cel mult în curs de o săptămîină, dela data acestei vestiri prin foaie — căci altcum nu acoperim pagubele restanțierilor;

Pentru membri din grupa I. Centrală să rîndue două încasări și anume pentru următoarele cazuri de pagubă:

1. Membrului S. Zăvoianu, preot în Telinc, îngă Hunedoara, i sa îmbolnăvit de boală rea de cap o vacă asigurată în 300 cor. Membrul a înștințat îmbolnăvirea la timp, s'a încercat lecuirea, dar fără rezultat. Pielea s'a vîndut, iar restul, până la suma de despăgubire la dat Reuniunea.

2. Membrului Toma Lupuț din Cugir o vacă i s'a stricat la rînză așa de rău încît a trebuit tăiată. Vaca a fost asigurată în 240 cor. din piele a intrat 14 cor.

3. Membrului Dănuț Teodorici din Hațeg i-s'a nenorocit venind

dela pășune un vițel asigurat în 80 cor. Pielea s'a vîndut cu 9 cor.

Membri din grupa II. A să provoacă să plătească pentru două cazuri și anume:

1) Membrului Filimon Oțoiu din Mesentea i-a murit un bou asigurat în 400 cor. Pricina nenorocirii a fost, după cum ni-să raportează, boală de splină.

2) Membrului George Fărcaș din Sebeșul-săsesc i sa îmbolnăvit un bou asigurat în 400 cor. Comitetul ca să scape carnea și pielea, a rînduit tăerea.

Acele comitete care nu primesc foaia „Tovărășia“ sunt rugate să o reclame, căci la vreme de nevoie nu primim scuza că n'au cetit foaia.

Tot asemenea și singuraticii să-și procure foaia, căci altcum ușor li-să poate întâmpla să rămînă în restanță cu plățile, și astfel să nu li să dea despăgubirea — la caz de pagubă.

Mai puțin de 5—10 membri din o comună nu mai primim dela 1 Octomvrie, căci administrația cu ei e peste măsură grea și costisitoare. Cînd vrea să-și asigure vitele să îndemne pe cei din comună să-și asigure și ei ca astfel să le putem forma comitet și să fie primiți în Reuniune.

Peste vre-o 2—3 săptămîni Reuniunea își va trimite de nou pe încredințații săi din biroul central atît pentru controlul registrelor de până aci cît și pentru înscrierea de membri noi. Rugăm să se facă pregătirile de lipsă!

Semne îngrijorătoare.

Sub acest titlu am publicat în numărul trecut al foii noastre la loc de frunte un articol, prin care ne-am arătat îngrijorarea față de »împărechere« ivite în vremea din urmă și pe tărîmul economic. Ca pildă am scos înființarea însoțirii din Vad, în legătură cu centrala »O. K. H. Sz.« din Budapesta și intrarea băncii »Ardeleana« la o întreprindere streină, cu scopul spus și vădit contra aspirațiilor noastre, ca organizație economică de sine.

Azi cînd foaia noastră era deja sub teasc primim »Revista Economică« Nrul 40 în care ni să răspunde — la amîndouă pildele aduse de noi. Cu cazul »Ardeleii« să ocupă mai pe larg și ca organul oficial al băncilor noastre — scuzînd cu mâni cu picioare cazul acesta, zice, drept concludie:

»Intre astfel de împrejurări noi credem deci, că participarea băncilor noastre la întreprinderi și acțiuni străine — firește până acolo până unde prin această participare să servesc interesele bine pricepute ale băncilor și poporului nostru — nu poate fi conbătută«.

Tot în același număr însă, pe pagina următoare scrie tot același organ oficial al băncilor noastre, referitor la cazul dela Vad — următoarele:

»Vád és vidéke hitelszövetkezeti mintazorsz. Közp. hit. szöv. tagja«, sau pe românește: Insoțirea de credit din Vad, membru al Insoț. de cred. centrale regn Cînd pe lîngă atîtea lucruri frumoase întâmplăte în timpul din urmă în româneasca »țara Oltului« auzim și vedem și lucruri de acestea triste: o comună românească mare, care își uită de sine!, nu știm ce să credem ci ne întrebăm cel mult: »De unde ești, mă?« Din Vad! Ca membrii în direcțiunea acestei hibride însoțiri cetim pe domnii: Pop Oktavián, Strimbu János 227 și alții.

Tot în acest fel și tot același număr să ocupă »Revista Econom.« și cu însoțirea la fel din Voila...

Să ne ierte confrății, dar cetindu-le toate acestea, nici noi nu știm ce să credem, cînd în același număr, același fel de »împărechere« — »uitată de sine« — vorba dlor — e măsurată cu două măsuri!

Vadul acuzat, — »Ardeleana« scuzată! Doar cu aceeași osteneală să putea ceti în registrul firmelor și numele dlui: Lapedatu I. János la întreprinderea din Deva — de pildă.

Incolo asupra întregii chestiuni vom reveni în numărul proxsim. Până atunci însă am vrea să știm lămurit: care din cele două scrise reprezintă vederile organului oficial al băncilor noastre: scuzarea »Ardeleii« ori acuzarea Vadului? Ca să nu cădem de nou în »regretabile confusii«.

Cum lucrează alții prin reuniunile economice.

În comitatul Caraș-Severin, ca în toate comitatele din țară, este o Reuniune economică ce stă sub oblădurea stăpînirii din comitat și prin asta sub oblădurea stăpînirii din țară.

Nenorocirea este că și la aceste Reuniuni »oficiale« domnește spiritul din țară: și aici să face politică și nouă românilor nu ne este dat să avem cuvînt hotărîtor ori barem sfătuitor. Și aceste Reuniuni să socot așezămînte »naționale«, și numai în rîndul al doilea economice.

Dacă n'am ști că susținerea lor e și pe banii noștri, dar mai ales dacă n'am fi convinși că felul lor de lucrare e primejdios și păgubitor pentru noi și prin noi pentru țara întregă — lucrarea multora din ele am lăuda o și am pune o ca pildă grăitoare pentru toți cîți nu să pot pătrunde de marea înșămînatate a muncii și a organizării muncii economice.

Avem la îndemînă un raport despre lucrarea Reuniunii econo-

mice din comitatul Caraș-Severin și scoatem din acesta următoarele șire:

„Reuniunii i-a reușit să înșirue sub steagul ei pe ungurii din comitat. Cele 8 cercuri (casine) de plugari unguri muncesc azi ca filiale ale Reuniunii. În comitat a înființat Reuniunea în 18 comune românești tovarășii sătești pentru asigurarea vitelor. Și tot cu spriginul Reuniunii s'au format două magazine de bucate în legătură cu „Központi Hitelszövetkezet“ din Budapesta. În cursul anului cu spriginul ministrului de agricultură s'au dat premii pentru vite în Lugoș, Cacova și Făget, iar în comuna Daruvár s'a arătat o mașină de sămănat. Pentru plugarii lipsiți de semințe, Reuniunea a împărțit 235 măji metrice grâu de semință din Mezöhegyes.

Intocmai ca această Reuniune muncesc și celelalte Reuniuni „oficiale“.

*

Pilde într'adevăr strălucite pentru sprijinirea economului prin Reuniuni economice ne dau și vecinii noștri, sașii, pe cari o soartă bună i-a pus alături de noi ca să ne fie dascăli și înaintași în toate.

Iată ce cetim, că pune la cale Reuniunea lor economică:

1. Pentru încercări cu gunoi, măestrit.

E lucru cunoscut, că prin folosirea cu iscusință a gunoierului măestrit rodul holdelor, al livezilor și pășunilor să urcă în mod foarte simțitor. Și cu toate acestea foarte puțin sunt economii, cari să folosească de acest mijloc sigur pentru ca munca lor să le fie răsplătită mai cu plin dar. Una dintre pricini, e că unii dintre plugari „cei mai ocoși“ nu vreau să știe nimic despre lucrul acesta. Ori-cine le-ar face amintire, primește răspunsul „că moș-strămoși de ai lui au fost tot plugari harnici, și cu stare bună, ei fac așa cum știu, doar n'o să arunce banii pe lucruri d'astea de nimic“. — Nu e aici locul ca să arătăm ce rost au gunoierii măestriti. Aceasta o vom face într'un articol mai lung și apoi într'o carte despre gunoit. De astădată vom arăta cum lucră conducerea Reuniunii economice săsești pentru a împrieteni pe economii cu gândul întrebării gunoierului măestrit.

Anume conducerea acestei reuniuni, bine știind, că în chestia de economie numai cu scrisul și vorbitul nu se poate face multă ispravă, vrea să arate cu pildă vie folosul gunoierului măestrit. S'a pus în legătură cu o fabrică de gunoi măestrit așa fel, că fabrica pune la îndemână economilor gunoi fără bani, — și plătește și transportul până la cea din urmă stațiune de tren. În schimb cei ce fac încercarea să leagă să facă asemănare între o parțelă gunoită și între una negunoită. Asemănarea aceasta o scot la iveală pe o coală cu întrebări,

ce li-se trimite dela fabrică odată cu gunoiul, iar după ce a umplut o o trimit la conducerea reuniunii economice. Parțelele pe cari să sămăna trebuie să fie lângă olaltă, ca să fie tot un pământ, și să aibă o întindere de 500—1000 în □. Întinderea la cea gunoită și la cea negunoită e deopotrivă.

Fabrica mai trimite și îndrumări cu privire la gunoit și la felul gunoierului, ce trebuie folosit pe un pământ sau pe altul.

2. Pentru cultura de galițe de soi.

Conducerea acestei Reuniuni dă din curtea sa proprie galițe la astfel de membrii, cari voesc să treacă la prăsirea unui soi ales de galițe sau să-l îmbunătățească pe cel care-l au — prin încrucișare. Să dau găini tinere de 4—5 luni din rasa: orpington galbin, langshan, plymouth, ardelene cu gîtul golaș, rațe de Peking și găște de Emden, — și a-nume sau așa că pentru fiecare găină de soi să dau două din soiul obicinuit sau să plătește cu 3 C. Pentru rațe de Peking să dau 2 rațe din soiul obicinuit sau 5 C.; pentru găște de Emden două găște obicinuite sau 8 C.

Galițele acestea de prăsilă să iau în primire sau dela curtea conducerii sau să trimit pe tren și în cazul acesta spesele le acopere cel ce le procură. Galițele trebuiesc trimise înainte, — și de asemenea și banii pentru galițe.

Curtea de galițe mai are și iepuri de prăsilă în vîrstă de 4—5 luni: de soiul belgian, uriaș, vienez vînat și argintiu.

3. Pentru procurarea vitelor de prăsilă.

Acei membrii, cari au lipsă de un împrumut ieftin pentru cumpărarea de vite de Pinzgau, porci de Basna, de Jorkshire sau de Berkshire, — au de a să adresa la despărțămîntul, de care să țin. Dacă s'ar arăta lipsa de bani mai mulți și ieftini, atunci conducerea Reuniunii vă face pașii trebuincioși la guvern și la sfîrșitul tîrgurilor va arăta membrilor săi, condițiunile, în cari pot primi împrumutul.

4. Pentru procurarea de mașini și unelte agricole

Conducerea Reuniunii săsești, pentru a călăuzi pe calea cea bună pe economii săi la cumpărarea de unelte pentru cumpărarea de mașini și unelte trebuincioase în economie, — mai departe pentru a feri pe membrii de dese înșelătorii ce le încearcă agenții, a pus sub tipar o listă cu toate uneltele trebuincioase unei mici gospodării. În lista aceasta să arată prețurile și fabricile cele mai bune de unde să pot procura tot felul de unelte și mașini. Cartea aceasta e cel mai bun sfătuitor la cumpărarea de mașini, — și să trimite gratis membrilor, dacă trimet 5 fileri pentru post.

5. Pentru cultura poamelor și vinderea lor, cu bun preț.

Conducerea Reuniunii săsești a cerut dela președinți de comi-

tete din fiecare comună să arăte că ce rod au avut pomii. Din raportul acesta iese la iveală, că a-nume în care comună să află poame de vînzare și în care comună e trebuință de poame. Conducerea mijlocește vînzare între membrii săi, — și în chipul acesta face ca banii să nu ajungă în mîni străine. — De altă parte acea ce ar prisosi peste cererea din comunele, unde nu s'au făcut poame, — să vinde tot prin mijlocirea conducătorilor Reuniunii la neguțători sași de prin orașe. Așa fel organizați fiind economii sași — nu ne prindă mirarea că înaintarea lor să face cu pași grăbiți.

*

Am arătat cum lucră reuniunile vecinilor noștri de alt neam ca pe de o parte pildă vine să ne fie munca lor pe de altă parte îndemnuri nou să ne dea.

E adevărat că noi n'avem (fiind că nu ne-am îngăduit să avem) decît 3 reuniuni economice: una în Sibiu, alta în Orăștie și a treia în Caransebeș. Cea din Sibiu își face datorința cu multă vrednicie. Cea din Orăștie are statute întocmite cu multă înțelegere și dragoste pentru înaintarea plugarului și meseriașului nostru, are fond din care an de an să poate cheltui o sumă frumoasă pentru ajungerea țintei arătate în statute, — și cu o bună întocmire și tragere de inimă ar putea face și mai frumoase lucruri pentru poporul din comitatul Hunedoarei pe al cărei teritor să estinde. Că mijloace sunt, și teren de muncă asemenea.

Despre a treia abia mai știm ceva.

Locul Reuniunilor însă îl poate lua cu mulți sorți de izbîndă „Asociațiunea“ prin biroul central și prin despărțămîntele ei. Alături de Asociațiunea și poate chiar și înainte și mai bine decît ea pot și sunt datoare băncile noastre — să săvîrșească asemenea lucruri ca cele arătate că le fac streini prin reuniunile economice.

Așteptăm dela băncile noastre munca asta mai ales acum cînd ni-să spune că ne găsim în preajma noilor alcătuirii.

Să mai lăsăm din forme și să nizuim să umplem cu muncă rodnică frumoasele cadre ce ne place să ni-le desămurăm, decîte-ori spunem că muncim pentru neam. „

Boala de unghii și gură.

În numărul trecut al foii noastre am dat o scurtă știre despre boala aceasta, am arătat de unde ne vine și primejdia, ce ne amenință în urma faptului, că toate măsurile luate împotriva ei n'au putut o stăvilă în înaintarea ei spre mijlocul țării. Sunt abia cîte-va zile de atunci, și azi trebuie să vestim cu durere, că profeția noastră s'a împlinit, de ce ne-a fost teamă, — n'am scăpat: boala s'a ivit și în comitatul nostru. Tîrgurile au fost rînd pe rînd oprite și odată cu vestirea opririi, frica a pătruns în inimile tuturor economilor știind pa-

gubele mari, ce le pricinuește această boală.

Ne împlinim deci numai o datorie față de economii, cînd dăm aici lămuriri și povește asupra boalei acesteia.

Cum să ivește boala?

Boala de unghii și gură să ivește din timp în timp la 2—3 ani în chipul unei boli lipicioase, ce să întinde cu iuteală mare peste un ținut întreg. Înainte vreme boala aceasta pornea din răsărit, din Rusia și în timp de 1—2 ani își făcea călătoria aducătoare de spaimă și pagubă trecînd prin toate țările până în apusul depărtat. În timpul mai nou măsurile felurite luate împotriva ei au izbutit s'o țină pe loc, să facă ca să nu fie bîntuite întinderi mai mari.

De altcum boala să lățește mai cu înlesnire pe timp cald, iarna de regulă se domoște, iar primăvara adeseori își face drumul înainte.

Cum să lățește boala?

Boala poate trece dela vită la vită așa că vitele bolnave să întîlnesc cu cele sănătoase la pășune, în grajduri, ori în tîrguri, — și acolo cu balele ce le curg din gură, fac ca să se prindă boala de ele.

Mai adeseori să face însă lățirea boalei așa „că: beșicile din gură, de pe unghii și de pe uger să creapă și sămînța boalei, ce să află în ele, cade pe pășune, în iesle pe nutreț, în apa de băut, pe așternut, pe cale, uneori chiar pe mîna celui ce le lecuiește ori grijește de ele, — și de aici în lipsa de grije — asupra vitelor sănătoase.

Cari vite să înbolnăvesc?

Toate vitele cu unghia crepat se înbolnăvesc de boala aceasta (chiar și cele sălbatic). Mai ușor să prinde însă boala de vitele cornute mari, apoi de porci, și în rîndul al treilea de oi și de capre. Bivolii încă să înbolnăvesc, dar de regulă mai ușor. Peste tot luat, boala să prinde mai ușor de vitele tinere.

Ici-colea să întîmplă, că între vite rămâne una sau alta sănătoasă nu să i-a boala pe ea, fiindcă „nu să lovește singele“. Lucrul acesta nu are nici o însemnătate, economii n'au decît să se bucure.

Dacă vita a trecut prin boală de obicei cîștigă o putere oare care de împotriva față de boală.

Cum să arată boala și pe ce o cunoaștem?

Unul dintre semnele cele dintâi că vita e bolnavă, — e fierbința, cari la vitele tinere e mai mare, la cele bătrîne mai nu o băgam de seamă. Îndată ce să arată însă beșici în gură, fierbințeala scade, și să ivește din nou numai dacă rănilile din gură, de pe unghii s'au de pe uger să inveninează din pricina murdăriei.

Durerea de gură mai des să vede la vitele cornute mari, la porci și oi mai rar. La început ne bate la ochi, că vitele mîncă mai rău, rumegă mai încet și mestecă în silă.

Inghițitul încă merge în silă, iar mai tîrziu vitele peste tot nu mai mîncă, — iar balele le curg necetate.

Dacă ne uităm în gură vedem, că pe partea din lăuntru a buzelor și a falcilor pieluța e uscată și aprinsă. La 2—3 zile dela înbolnăvire să arată, apoi pe buze, falci și gingii beșici, cari la vite mari să

fac cît o alună de mari, ba chiar mai mari. În beșici, la început să afle o zamă albă-gălbue limpede, mai târziu zama aceasta să turbură, să face surie. La 1—3 zile dela ivire beșicile creapă, și din ele curge zeama, care e mai primejdioasă pentru vitele sănătoase. Invălișul beșicilor să desface de locul unde au crescut și să amestecă cu balele. Pe locul beșicilor rămân mici răni, cari în cite-va zile să vindecă pe deplin, — și vindecîndu-să vita începe a mânca din nou.

Ici-colea în acelaș timp cu beșicile din gură să vad beșici ori numai roșeață și pe uger, pe bot și mai rar pe ochi.

Durerea de unghii. Oile și porcii de regulă sufăr numai de durere de unghii, la vitele cornute mari pe lingă durea de gură, să mai arată și cea de unghii, mai des după-aceasta a trecut, cel puțin în parte.

Vitele la început umblă greu mai ales pe locuri rele; mai târziu schioapă, — și dacă durea a cuprins toate picioarele, zac zile întregi fără ca să se poată ridica în picioare.

Dacă le căutăm la picioare vedem, că partea de de-asupra unghiei e roșie și umflată, uneori între unghii se fac beșici, cari creapă iute, fiindcă vita să treacă. Pe locul beșicilor să face o scoarță subțire rănilor numai cu greu, în 1—2 săptămâni să vindecă. Dacă vitele n'au îngrijire, nu sunt ținute curat, ușor să poate întimpla, ca rănilor să puroieze și din pricina puroiului mult să le cadă unghia cu totul, — ba uneori să nu fie altă mintuire decît cuțitul măcelarului.

Ugerul încă adeseori să îmbolnăvește, mai ales la vaci. Pe țite, mai ales la vîrf, să fac beșici, cari după 4—5 zile creapă și să vindecă în 1—2 săptămâni sub scoarță. Pe țeava țîții încă să fac beșici, — și închipul acesta laptele, care și de altfel e mai puțin ca de regulă, — ajunge să se amestece cu zama din beșici: e alb-gălbui, să încheagă repede, e amar, samănă mai mult a corastră. Ici-colea nici nu să poate mulge vaca din pricina durerilor, — și din pricină, că beșicile închid țeava.

Laptele dela vacile cu uger bolnav e veninos. Vițeii cari sug să strică la rînză, adeseori așa de rău, încît numai cu multă trudă putem să-i ferim de peire. De aceea laptele trebuie totdeauna *fiert bine* și numai așa dat vițeilor.

Cît ține boala?

Dacă rănilor din gură, de pe unghii sau de pe uger nu puroiază, boala în 2—3 săptămâni trece pe deplin. Ceva mai mult ține boala dacă durerea de picioare vine după ce a trecut cea de gură. Din vitele cari au fost bolnave unele rămân cu ceva semne: unghiile să strîmbă, încheieturile și vinele să slăbesc, — și în felul acesta pierd din preț.

Potopiri (crepări) numai rar să întimplă, dacă vitele nu sunt îngrijite, sunt ținute în grajduri murdare, li-să dă nutreț stricat, rănilor nu să țin curat și trec în puroire.

Cum să lecuim vitele?

Durerea de gură în cele mai multe cazuri nu cere nici un fel de leuire, e destul dacă ne îngrijim de curățenia nutrețului și de apă curată, rece, din care vitele beau foarte bucuroși ca să-și stîmpere focul din gură. În apă e bine să punem puțină piatră acră arsă, puțină sare, oțet sau piatră vînată o lingură la un ciubar de 10—12 litre. Apa trebuie schimbată

des pentru ca să nu să adune bale prea multe în ea; vitele sănătoase trebuiesc păzite să nu bea din apa asta.

Nutrețul, pe lingă curățenie, trebuie să fie și moale ca să nu supere lăuntru guri, care și de altcum fiind în aprindere e foarte gingaș și simțitor. La vite le dăm nutreț verde, lături și țărițe cu sare, fiindcă acestea le pot mîncă, mai cu înlesnire, — și-n chipul acesta vitele nu să slăbesc.

Durerea de unghii cere leuire în urma faptului că să întimplă destul de des că beșicile să se venineze, mai ales dacă așternutul din grajd e murdar, ocolul unde ținem vitele e plin de baligă ori de alte murdării. Toată locuirea stă în aceea, că spălăm rănilor cu leacuri cari feresc rănilor, de vinare. Astfel de leacuri sunt: smoala, creolinul, lysolul, cari le amestecăm în apă și cu ajutorul unui sprîț sau irigator spălăm rănilor cu ele.

Dacă veninarea e rea să nu întirziem a cere sfatul unui om pricepător: a medicului veterinar.

Ce ajută altoirea și cum se face?

O altoire, așa cum să face la copii împotriva vărsatului de nu să mai îmbolnăvesc, — la boala aceasta nu să poate face. Altoirea la boala aceasta are de țintă ca toate vitele din grajd, dacă una s'a îmbolnăvit deja, să se îmbolnăvească deodată, ca în acelaș timp să treacă toate prin boală. Dacă lăsăm boala în voia ei abia după 5—6 săptămîni, ori chiar mai mult, — vom ajunge să le avem toate sănătoase.

Altoirea să face așa, că luăm pe o bucată de sac ori postav bale dela vite bolnave și le frecăm, pe partea din lăuntru a buzelor și pe gingii. Așa făcînd vitele se îmbolnăvesc mai ușor, le putem avea în grijă, fiindcă știm că sunt bolnave și scăpăm de boală în mult 2 săptămîni.

Rînduiele legii.

Avînd în vedere pagubele, cele mari ce le pricinuește boala aceasta, dacă bîntue pe o întindere mare, — prin lege s'au luat măsuri foarte aspre pentru a stăvili lățirea ei, Curțile cu boală să închid, — dacă sunt mai multe vite bolnave să închid comune întregi și să opresc țirgurile. Carnea, dela vite bolnave să poate folosi numai cu îngăduința organelor administrative, pieile trebuiesc temeinic spălate laptele nu e iertat a-l folosi.

Vice-comitetul la sfatul medicului veterinar are drept de a porunci altoirea vitelor.

Slobozenie, să dă la 8 zile după-ace s'a însănătoșat cea din urmă vită bolnavă.

Tr. I. Iarca.

ȘTIRI

Convenția comercială cu România. În urma convenției comerciale cu România, intrate cu l. c. în vigoare, mărfurile ce vin din România sunt puse la următoarele taxe vamale:

la grîu	K 6-30
„ săcară	„ 5-86
„ orz	„ 2-80
„ ovăs	„ 4-80
„ porumb	„ 2-80
„ mălai mărunț	„ 1-20 per. mm.

Aceste taxe mici vor avea în anul acesta o înflurire binefacătoare și în acelaș timp foarte simțită asupra prețurilor dela noi.

În ce privește aducerea de vite din România sunt a să plăti: la boi K 60 de bucată sau de fiecare 100 Kgr. greutate în viață K 9-40. La vaci și la tauri vama este numai de K 30, pentru vițeii K 5, pentru oi K 2-50 per bucată. La porci cari nu trec peste 110 Kgr. vama e K 11 de bucată, la porci mai grei decît 110 Kgr. sunt a să plăti K 10 de fiecare 100 Kgr. în viață, iar la cei mai grei decît 120 Kgr. K 22 de bucată. Pentru galiți vii să plătesc K 4 pentru cele tăiate K 16 per maja metrică. Abatere dela aceste taxe fac giștile, cari n'au nici un fel de vamă. Carnea proaspătă să vămuieste cu K 30 pregătită (sărată, afumată, păs-tramă) cu K 45 per maja metrică.

Țirgurile. În comitatele din Ardeal țirgurile de vite sunt oprite sau mai bine zis amînate din pricina boalei de unghii și gură, ce înaintează amenințător spre mijlocul țării. Pagubele ce urmează din această oprire aproape nu să pot socoti, așa sunt de mari. Economii noștri vor trebui să aștepte cite-va săptămîni pînă și vor putea vinde vitele din cari socoteau să și facă bani pentru porție, pentru bănci pentru advocați, și pentru alte multe năcazuri, ce vin toamna pe capul economilor noștri.

Notarășii își vor cere porția, iar cei ce nu vor da — vor fi globiți, ori vor plăti cametele de întirziere; băncile își socotesc cametele lor înainte; advocații fac înainte la hîrtii pipărate, — numai economii n'au de unde-și pune la loc paguba cea mare.

Mulți bagă de vină diregătorilor, că opresc țirgurile, fără drept însă, fiindcă prin ținerea țirgurilor, boala s'ar lăți și mai tare.

Ajutorul ocîrmuirii pentru îmbunătățirea pășunilor. Credem că e de prisos să mai stăruim asupra însemnătății, deosebite, ce o au pășunile pentru ținerea vitelor. N'avem decît să întrebăm pe ori care țaran de-al nostru dintr'un sat cu vite puține și slabe, că anume ce-i pricina că n'au vite mai multe și mai frumoase și răspunsul va fi totdeauna: n'ave m pășuni! Din două vorbe ești lămurit, că acolo, unde nu-i pășune destulă nu's vite multe și nici bune.

Mai ales acum după-ace învoiala cu România e în putere și va aduce cu sine o ieftinire a cărnii, economia de vite numai așa va rămînea îndelnicire cu bun cîștig, dacă vom ști să dăm carne bună și mai cu seamă lapte mult și bun. Carne bună și lapte mult și bun însă numai dela vite bune putem avea, — iar vitele bune cresc numai pe pășuni bune.

Ocîrmuirea de azi a țării s'a pătruns de acest adevăr, — și vîzînd starea rea în care să află pășunile, a luat măsuri pentru îmbunătățirea lor. A pus în socotelile sale pentru anul viitor 5 sute de mii, care să vor cheltui numai pentru pășuni, și anume așa fel, că planurile pentru îmbunătățire le face prin diregătorii săi, fără bani; din interesele după banii ce-s de trebuință pentru cumpărări ori îndreptări, dă jumătate ca ajutor.

De aceste binefaceri să pot împărtași în rîndul întii reuniunilor economice și apoi comunele.

Bune gînduri are ocîrmuirea! În ce privește pe noi însă și de data asta vom fi tot copii mașteri: vom plăti și mai departe dări grele și vom fi și mai departe »cătane

bune«, iar binefacerile le-or căpăta alții de alt neam.

*

Imprumutul de 500 milioane. Imprumut ia omul în două cazuri: — și anume ori că s'a apucat de o întreprindere mare și ca să o ducă la bun sfîrșit mai ia ceva bani împrumut, ori apoi n'are împărteală bună, „să întinde mai mult decît i-e straiu“ și să îngloată în datorii. În felul acesta al doilea au umblat și ocîrmuirile din trecut ale țării, au tot cheltuit înainte fără să mai facă socoteala, că s'ajunge oare? La urmă s'au băgat în datorii pe cari, bine înțeles, tot noi le plătim, — și acum a trebuit să ceară împrumut din alte țări.

Au cerut dela Francezi. dar aceștia bine știind, cu ce datorăș au de lucru, n'au voit să dea împrumutul. În sfîrșit, după multă alergătură s'a găsit o companie de bancheri jidani din Austria și Germania, (în frunte cu Rotschild) cari au scos țara din încurcătură.

S'au gîndit jidanii, că și de altfel ei comandă în țară, nu-i lucru cumințe să scape privilegiul acesta ca să se întărească și mai bine. Vor purta ei de grijă să nu rămîna de pagubă!

*

Espoziția de copii în Sadu. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu, va aranja la 9 Octomvre n. 1910 în comuna Sadu, o expoziție de copii împreună cu distribuire de premii în bani. Din programul acestei expoziții, statorit de comitetul reuniunii, lăsăm să urmeze următoarele dispoziții de căpetenie:

Espoziția să va ținea în ziua amîntită în salele școalei gr. orrom. Începînd dela 11 oare înainte de amiază și pînă la 2 oare d. a. cînd va urma premiarea. La Expoziție de data asta să primesc numai copiii locuitorilor din Sadu cu vîrsta de 1 pînă la 4 ani.

Primirea copiilor în espoziție să face prin comitetul aranjator local, care va publica de cu vreme măsurile luate. Exponenții (mamele și îngrijitoarele) sunt îndatorați a purta înșiși grija de copiii expuși.

Să vor distribui cu totul 46 premii în valoare de 200 cor. La aceste concurge Reuniunea cu 50 cor.; Comuna Sadu cu 50 cor.; Institutul de credit și economii „Frățietatea“ din Sadu cu 50 cor. și comuna bisericască gr. or. cu 50 cor.

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	17.—	cor.
Cucuruz	„	12—12 ¹ / ₂	„
Ovăs	„	13—13 ¹ / ₂	„
Orz	„	11—12	„
Mere după soi	„	15—50	„
Nuci	„	50—80	„

În Budapesta:

Grâu	maja m.	cor. 20—20 ¹ / ₂
Cucuruz	„	„ 12—12 ¹ / ₄
Ovăs	„	„ 15—16
Orz	„	„ 13 ¹ / ₂ —14 ¹ / ₂

„Tipografia Nouă“, Orăștie.